

Pobudo za postavitev obeh obeležij je dal odbor 4. brigade VDV partizanskih kurirjev Slovenije – pododbor za dolenjsko-belokranjsko območje pri Občinskem odboru ZZB NOV Grosuplje. Odkrili so ju 28. junija 1981.

Franc Čuček z ilegalnim imenom Marko Črnivec je bil rojen leta 1915 na Ptuju. Leta 1934 je postal član SKOJ, leta 1940 pa član Komunistične partije Jugoslavije. Leta 1941 je okupator tudi Čučkovo družino izselil na Hrvaško. Franc se je ilegalno vrnil v Ljubljano, kjer se je takoj povezal z organizatorji Osvobodilne fronte. Zaupali so mu organizacijo ilegalnih zvez med hrvaškim in slovenskim vojaškim in političnim vodstvom, zlasti posebno varnih kanalov za prehod vodilnih funkcionarjev, Edvarda Kardelja in drugih. Leta 1943 je postal kurir za potrebe osrednjih teles osvobodilnega boja, pridodan kurirski postaji TV-15.

Janez Peternel se je rodil leta 1913 v napredni kmečki družini v Delnicah pri Poljanah nad Škofo Loko. Po končani osnovni šoli je ostal doma na kmetiji. Kot odličen kolesar se je leta 1936 vključil v kolesarsko sekcijo Hermes v Ljubljani, leta 1940 pa je že postal državni prvak. Po okupaciji Jugoslavije je prenehal s športno aktivnostjo in odklanjal vsako sodelovanje z okupatorjem. Povezal se je z aktivisti Osvobodilne fronte v Poljanski dolini. Oktobra 1941 ga je aretirala gestapo, vendar so ga kmalu izpustili, nakar je odšel v partizane v Cankarjev bataljon. Pozimi 1941/1942 je živel v Ljubljani pod ilegalnim imenom, vendar so ga leta 1942 aretirali Italijani in poslali v taborišče Gonars, nato pa v Renicci. Decembra 1942 so ga izpustili in strogo nadzorovali. Leta 1943 mu je uspelo priti v partizane na Dolenjsko, kjer se je priključil Cankarjevi brigadi. Kot mitraljezec je bil med boji za Žužemberk ranjen. Po ozdravitvi je postal kurir pri osrednji postaji TV-15.

Radko Vute se je rodil 1921 v Lenartu v Slovenskih goricah v napredni obrtniški družini. Po končani meščanski šoli se je izučil za mehanika v Mariboru. Po kapitulaciji Jugoslavije je prišel v Ljubljano in se zaposlil kot šofer pri italijanski družbi Emona. Hkrati se je kot zaveden in napreden Slovenec povezal z Osvobodilno fronto. 7. maja 1942 je v dogovoru z njim partizanska patrulja Roške čete pri Srednji vasi pri Črmošnjicah ustavila osebni avtomobil, ki ga je vozil. Pri tem so zajeli Umberta Nana, predstojnika urada družbe Emona v Črmošnjicah, Radko pa je odšel v partizane. Pozneje je postal kurir TV-15, kjer je ostal do svoje smrti.

Padli borci in žrtve fašističnega nasilja iz Krajevnne skupnosti Mlačevo

Lobček

Alojz ZAVRŽEN-Cene, rojen 3. januarja 1922 v Javorjah, borec Gubčeve brigade, padel 3. junija 1944 na Zavrhu, pokopan na Brezovem pri Sv. Križu (Gabrovki) pri Litiji.

Malo Mlačevo

Anton AHLIN-Ante, rojen 8. decembra 1912 na Malem Mlačevem, borec Grosupeljske čete, padel 3. januarja 1942 na Perovem (Grosuplje), pokopan v Ljubljani.

Franc AHLIN, rojen 22. maja 1916 na Malem Mlačevem, borec VOS, ustreljen 2. marca 1945 na Plešivici pri Žalni, pokopan v Boštanju (Veliko Mlačevo).

Veliko Mlačevo

Martin BUČAR, rojen 22. januarja 1901 na Velikem Mlačevem, borec Gregorčičeve brigade, padel 27. marca 1944 na Črnem Vrh, pokopan v Grosupljem.

Franc JANEŽIČ-Nace, rojen 25. novembra 1920 na Velikem Mlačevem, borec Gregorčičeve brigade, padel 13. aprila 1944 v Ledinah (pri Idriji), pokopan v Ledinah.

Francka JANEŽIČ, rojena 6. septembra 1919 na Velikem Mlačevem, interniranka, umrla 7. novembra 1942 v taborišču na Rabu, pokopana na Rabu.

Karol LOHKAR, rojen 3. januarja 1912 na Velikem Mlačevem, borec Cankarjeve brigade, padel 1. novembra 1943 na Spodnjem Brezovem (pri Višnji Gori), pokopan na Velikem Mlačevem.

Jožef MEHLE, rojen 14. oktobra 1898 na Velikem Mlačevem, interniranec, umrl 6. marca 1943 v taborišču Visco v Italiji, pokopan v Viscu.

Albin MIKLIČ, rojen 28. februarja 1923 v Mariboru, borec IX. korpusa, padel 6. decembra 1944 pri Stari Fužini, pokopan v Boštanju (Veliko Mlačevo).

Alojz MIKLIČ, rojen 16. aprila 1911 na Velikem Mlačevem, borec Vojkove brigade, padel 13. marca 1943 na Črnem vrhu, pokopan v Boštanju (Veliko Mlačevo).

Leopold MIKLIČ, rojen 16. septembra 1919 na Malem Mlačevem, borec Gregorčičeve brigade, padel 6. oktobra 1943 na Matajurju, pokopan na Matajurju.

Ludvik MIKLIČ, rojen 4. septembra 1912 na Velikem Mlačevem, obveščevalec Komande mesta Škofja Loka, padel 23. oktobra 1944 v Studenčicah (pri Medvodah), pokopan v Boštanju (Veliko Mlačevo).

Vilibald MIKLIČ, rojen 23. septembra 1913 na Velikem Mlačevem, ustreljen 31. marca 1943 v Boštanju (Veliko Mlačevo), pokopan na Žalah v Ljubljani.

Franc RODE, rojen 2. oktobra 1913 v Vrzdencu, sekretar partijske celice na Stari Vrhniki, ustreljen 3. novembra 1943 pri Verdu, pokopan na Stari Vrhniki.

Pomniki NOB v občini Grosuplje

Frančiška RODE, rojena 11. novembra 1921 v Vrzdencu, borka Gubčeve brigade, 18. marca 1943 težko ranjena, umrla 29. marca 1943 v partizanski bolnišnici Spodnji Hrastnik v Kočevskem rogu.

Janko RODE-Ilija, rojen 29. januarja 1920 v Vrzdencu, komandant tretjega bataljona Cankarjeve brigade, padel v bojih za Bosiljevo 1. julija 1944 v Drenovcu (pri Vinici), pokopan v Vinici.

Jernej RODE, rojen 21. avgusta 1883 na Stari Vrhniki, vojaški referent Rajonskega odbora OF Žalna – Račna, ustreljen 7. novembra 1943 v Boštanju (Veliko Mlačevo), pokopan na Velikem Mlačevem.

Zalka RODE, rojena 23. septembra 1923 v Vrzdencu, članica Okrožnega komiteja KPS Grosuplje, padla 11. marca 1943 pri Pecah, pokopana v Grosupljem.

Helena ROZMAN, rojena 18. aprila 1892 na Velikem Mlačevem, ustreljena 22. junija 1944 od Nemcev iz oklopnega vlaka na Velikem Mlačevem, pokopana v Žalni.

Vinko SEDEJ, rojen 21. januarja 1920 v Koprivniku (pri Škofji Loki), borec Levstikove brigade, padel 7. novembra 1943 na Mokrcu, pokopan v Grosupljem.

Jože SEVER, rojen 12. julija 1908 v Gorenji vasi pri Polici, borec Cankarjeve brigade, padel 22. oktobra 1943 na Trški gori, pokopan v Ždinji vasi.

Franc SVETEK, rojen 5. novembra 1893 v Bizoviku, borec Delavskega bataljona, padel 18. avgusta 1942 v Kočevskem rogu.

Leopold ZAFRAN, rojen 11. novembra 1924 v Ljubljani, borec Cankarjeve brigade, padel 30. oktobra 1943 pri Javorskem Pilu, pokopan na Javorskem Pilu.

Franc ZAVIRŠEK, rojen 19. septembra 1913 v Lučah, borec Cankarjeve brigade, padel 31. oktobra 1943 v Komarni vasi.

Zagradec pri Grosupljem

Jože POLAJNAR, rojen 1. marca 1925 na Češnjici (pri Železnikih), borec XVIII. divizije, padel 10. septembra 1943 v Zagradcu pri Grosupljem.

Ana ŠKRJANC, rojena 10. novembra 1905 v Zagradcu pri Grosupljem, interniranka, umrla 3. marca 1943 v taborišču Gonars v Italiji, pokopana v Gonarsu.

Franc ŠKRJANC, rojen 31. avgusta 1909 v Zagradcu pri Grosupljem, borec, padel julija 1942 na Sv. Trojici (pri Čatežu), pokopan na Sv. Trojici.

Ivan ŠKRJANC-Sokol, rojen 3. aprila 1913 na Spodnji Slivnici, borec Cankarjeve brigade, padel 25. januarja 1945 v Laščah nad Dvorom, umrl in pokopan v partizanski bolnišnici Vinica v Kočevskem rogu.

Mihael ŠKRJANC, rojen 21. septembra 1871 v Zagradcu pri Grosupljem, interniranec, umrl 17. novembra 1942 v taborišču na Rabu, pokopan na Rabu.

Mihael ŠKRJANC, rojen 28. januarja 1915 v Zagradcu pri Grosupljem, borec, padel 29. novembra 1942 na Selih (pri Semiču), pokopan na Sv. Duhu pri Semiču.

Krajevna skupnost POLICA

Polica – Spominska plošča padlim borcem, talcem,
internirancem in žrtvam fašističnega nasilja

Na Zadružnem domu na Polici* je spominska plošča, posvečena padlim borcem in žrtvam iz Police in okoliških naselij. Na jugovzhodnem vogalu stavbe je pritrjena pokončna, svetla kamnita plošča z vklesanim posvetilom ter imeni padlih borcev in drugih žrtev fašističnega nasilja:

*Junakom padlim v
spomin,
nam živečim v
opomin!*

Borci

*Ogrinc Jože
Kozlevčar Ivan
Žitnik Jakob
Čelesnik Jože
Šuligoj Stojan*

Talci

*Ahlin Anton
Finc Alojz
Vidic Janez***

Umrli v internaciji

*Šircelj Anton
Mohar Alojz
Šeme Jakob
Skubic Simon
Skubic Janez
Zupančič Janez
Strojinc Janez
Jančar Jakob
Omahen Franc
Zupančič Janez
Potokar Franc*

Žrtve fašističnega nasilja

*Kočmar Franc
Potokar Vlado*

* na naslovu Polica 46

** Pravilno je Vidic Franc.

*Skubic Jože
Babnik Stane*

Naj jim bo večna slava!

Pobudnik vgraditve spominske plošče je bil Krajevni odbor ZB NOV Polica ob podpori Občinskega odbora ZB NOV Grosuplje. Odkrili so jo 29. oktobra 1960.

Kmalu poleti 1941 je imel Radko Polič, vodilni aktivist Osvobodilne fronte z Grosupljega, v gozdu Kovačevca pri Polici sestanek s domačini, prvimi privrženci Osvobodilne fronte. To je bil začetek organizirnega dela za Osvobodilno fronto na Polici.

Po uspešnem razvoju narodnoosvobodilnega gibanja v letu 1941 na tem območju je bil 6. januarja 1942 ustanovljen Rajonski odbor OF Polica.

Polica je spomladi in poleti 1942 kot osvobojeno ozemlje živela pod vodstvom rajonskega odbora OF izredno razgibano partizansko življenje. Na tem območju so delovale posebne partizanske delavnice: pekarna, mesarija in prekajevalnica, čevljarska in krojaška delavnica s številnimi prikritimi skladišči.

Iz Ljubljane prek Polja, Dobrunj in Podlipoglavja so se stekale na Polico partizanske poti, po katerih so številni Ljubljčanji odhajali na Dolenjsko v partizane.

Italijanska ofenziva poleti 1942 je popolnoma spremenila podobo življenja tudi v teh krajih. Z ustanovitvijo belogardistične postojanke na Polici se je začelo narodno izdajstvo in preganjanje vseh prebivalcev, ki so še ostali zvesti Osvobodilni fronti.

Polica – Spomenik aktivistu OF Vladu Potokarju-Peču

Ob cesti nasproti zadružnega doma na Polici* stoji še en spomenik – posvečen aktivistu Osvobodilne fronte Vladu Potokarju. Sestavlja ga betonska stela z granitno ploščo, na kateri je vklesan napis:

* na naslovu Polica 46

*V tem kraju je že leta 1941 aktivno
deloval kot aktivist poliškega
rajonskega odbora OF
Lado Potokar-Peč.*

*V času italijanske ofenzive je bil
od belogardistov izdan in so ga
italijanski okupatorji 25. 9. 1942
ustrelili v Višnji Gori.*

KS Polica 1984

Ta pomnik po načrtih arhitekta Matjaža Špolarja je 27. maja 1984 postavila Krajevna skupnost Polica. Avtor napisa je domicilni odbor aktivistov OF bivšega grosupeljsko-stiškega okrožja.

Vlado Potokar se je rodil 5. junija 1910 v Štepanji vasi pri Ljubljani, kjer se je izučil za trgovskega pomočnika. Zaposlil se je v železnini Breznik, ko pa so mu tam odpovedali, je ostal brez dela. Odšel je na Polico k svoji teti Dremljevi in tam ostal. Leta 1941 je bil na Polici med prvimi organizatorji narodnoosvobodilnega gibanja. Kot članu Rajonskega odbora OF Polica so mu zaupali preskrbo partizanskih enot, kadar so se mudile v teh krajih.

Italijani so ga prvič prijeli 24. maja 1942, vendar so ga izpustili. Po italijanski ofenzivi so nanj 23. septembra 1942 streljali iz hiše na Blečjem Vrhu in ga ranili v nogo. Dan za tem so ga domačini opili in ga odvedli v Višnjo Goro k Italijanom, ki so ga naslednji dan ustrelili.

Bukovje (Polica) – Spominsko obeležje II. grupi odredov

V gozdu Bukovje pri Polici* – kjer je bilo prehodno taborišče enot II. ali Štajerske grupe odredov – je spomenik, posvečen II. grupi odredov. Spomenik v obliki naravne piramidalne apnenčaste skale, postavljen na plato v obliki peterokrake zvezde, ima v podpeški kamen vklesan napis:

* Spomenik stoji pri Bliski vasi, severovzhodno od zaselka. Z avtomobilom se je možno pripeljati do hiše na naslovu Polica 70.

*22. maja 1942
Prihod članov
IO OF iz
okupirane Ljubljane
in snidenje z
II. grupo odredov
NOV in POJ
po borbi na Jančah.*

Spominsko obeležje je postavil Krajevni odbor ZB NOV Polica, odkrili pa so ga 21. maja 1961.

Enote II. ali Štajerske grupe odredov v skupnem številu 513 partizanov so odšle iz tega taborišča 19. maja 1942 zvečer na svoj prvi pohod na Štajersko. Pri Kužljevcu so prekoračile nemško-italijansko razmejitveno črto, vendar so se morale po težkem boju z Nemci 21. maja na Tujem Grmu pri Jančah vrniti v taborišče pri Polici.

Prav tega dne so sem prispeli člani izvršnega odbora OF Slovenije na poti iz okupirane Ljubljane na osvobojeno ozemlje na Dolenjskem.

Padli borci in žrtve fašističnega nasilja iz Krajevnne skupnosti Polica

Blečji Vrh

Vid BRAJER, rojen 9. novembra 1896 v Jelševcu, interniranec, umrl 31. decembra 1943 v taborišču Renicci v Italiji, pokopan v Renicciju.

Dole pri Polici

Jože ZUPANČIČ, rojen 4. aprila 1905 v Dolah pri Polici, interniranec, umrl 1. januarja 1943 v taborišču na Rabu, pokopan na Rabu.

Dolenja vas pri Polici

Jakob JANČAR, rojen 31. maja 1893 v Dolenji vasi pri Polici, interniranec na Rabu, umrl 7. januarja 1943 na Reki na Hrvaškem, pokopan na Reki na Trsatu.

France OMAHEN, rojen 29. februarja 1897 v Dolenji vasi pri Polici, interniranec, umrl 7. januarja 1943 v taborišču na Rabu, pokopan na Rabu.

Gorenja vas pri Polici

Janez STROJINC, rojen 9. maja 1897 v Gorenji vasi pri Polici, interniranec, umrl 6. januarja 1943 v taborišču na Rabu, pokopan na Rabu.

Mala Stara vas

Franc POTOKAR, rojen 5. aprila 1904 v Mali Stari vasi, interniranec, umrl 17. januarja 1943 v taborišču na Rabu, pokopan na Rabu.

Jakob ŽITNIK, rojen 24. avgusta 1926 v Mali Stari vasi, borec Ljubljanske brigade, padel 4. novembra 1943 pod Krimom.

Mali Konec

Janez SKUBIC, rojen 23. junija 1895 na Ravnem Brdu, interniranec, umrl 21. januarja 1943 v taborišču na Rabu, pokopan na Rabu.

Simon SKUBIC, rojen 24. oktobra 1904 na Polici, interniranec, umrl 31. januarja 1943 v taborišču na Rabu, pokopan na Rabu.

Peč

Anton AHLIN, rojen 9. januarja 1901 na Peči, član Terenskega odbora OF Polica, ustreljen 6. oktobra 1942 v Grosupljem, pokopan na Polici.

Polica

Stanislav BABNIK, rojen 22. septembra 1921 na Polici, aktivist Rajonskega odbora OF Polica, ustreljen 13. septembra 1942 pri Polici, pokopan v Grosupljem.

Jože ČELESNIK, rojen 4. oktobra 1907 na Jesenicah, član Okrožnega odbora OF Grosuplje, padel 11. marca 1943 v Grosupljem, pokopan na Jesenicah.

Alojz FINC, rojen 19. maja 1914 na Polici, aktivist OF, ustreljen 6. oktobra 1942 v Grosupljem.

Franc KOČMAR, rojen 11. novembra 1911 na Polici, aktivist Rajonskega odbora OF Polica, ustreljen 9. avgusta 1942 v Grosupljem, pokopan na Polici.

Alojz MOHAR, rojen 17. junija 1909 na Polici, interniranec, umrl 1. julija 1944 v taborišču Flossenbürg v Nemčiji, pokopan v Flossenbürgu.

Ladislav POTOKAR-Peč, rojen 5. junija 1910 v Štepanji vasi, član Rajonskega odbora OF Polica, ustreljen 25. septembra 1942 na Polici, pokopan v Višnji Gori.

Jože SKUBIC, rojen 11. decembra 1911 na Polici, ustreljen 31. decembra 1942, kraj neznan.

Jakob ŠEME, rojen 15. julija 1906 na Polici, interniranec, umrl 30. oktobra 1944 v taborišču Flossenbürg v Nemčiji.

Anton ŠIRCELJ, rojen 4. aprila 1923 na Polici, interniranec, umrl 4. februarja 1943 v taborišču Monigo/Treviso v Italiji, pokopan v Trevisu.

Franc VIDIC, rojen 18. avgusta 1909 na Polici, ustreljen 6. oktobra 1942 v Grosupljem.

Zgornje Duplice

Janez KOZLEVČAR, rojen 27. julija 1913 v Spodnjih Duplicah, borec Cankarjeve brigade, padel 22. avgusta 1943 v Rumanji vasi (pri Dolenjskih Toplicah), pokopan na Polici.

Krajevna skupnost RAČNA

Velika Račna – Spominska plošča ustanovitvi Okrožnega odbora OF Grosuplje

Na kulturnem domu v Veliki Račni* je spominska plošča, posvečena ustanovitvi Okrožnega odbora OF Grosuplje. Na obcestni fasadi stavbe je vzdana plošča iz svetlega kamna z reliefno bronasto zvezdo in kovinskim napisom:

*V tem kraju je bil
28. septembra 1941
na pobudo Okrožnega komiteja
Komunistične partije Slovenije
in aktivistov Osvobodilne fronte
ustanovljen Okrožni odbor
Osvobodilne fronte Grosuplje.*

Spominsko ploščo je po zamisli arhitekta Stojana Babnika vzdal odbor ZB NOV Račna, besedilo je prispeval odbor aktivistov OF nekdanjega

* na naslovu Velika Račna 24b

grosupeljsko-stiškega okrožja, slovesno odkritje plošče pa je bilo 22. oktobra 1977.

S hitro in uspešno rastjo Osvobodilne fronte slovenskega naroda poleti 1941 so dozorele razmere za ustanovitev okrožnega odbora OF tudi za grosupeljsko območje zahodnega dela Dolenjske.

Najpomembnejši politični delavci Osvobodilne fronte s tega območja so se omenjenega dne sešli v Račni v gostilni pri Joškovcu. Kot zastopnika izvršnega odbora OF iz Ljubljane sta se ustanovnega sestanka udeležila Josip Rus in dr. Aleš Bebler.

Na sestanku so se dogovorili, da bodo Okrožni odbor OF Grosuplje sestavljali: Stane Valentinčič, živinozdravnik v Grosupljem, predsednik; dr. Franjo Podkoritnik, grosupeljski zdravnik, blagajnik; Dolfe Jakhel, sekretar Okrožnega komiteja KP Grosuplje, vojni referent; Ivan Kovač, mehanik v tovarni »Motvoz in platno«, član okrožnega komiteja, odgovoren za delo z mladino; Radko Polič, študent, član okrožnega komiteja KP, odgovoren za agitprop; ter člana Janez Zakrajšek, mizar iz Šentjurja (Št. Jurija), in France Čuk, šolski upravitelj s Kopanja.

Padli borci in žrtve fašističnega nasilja iz Krajevne skupnosti Račna

Čušperk

Matija ERČULJ, rojen 9. oktobra 1917 v Mali vasi, umrl 1. decembra 1943 pri Škofljici, pokopan na Kopanju.

Mala Račna

Jože BAMBIČ, rojen 2. januarja 1921 v Mali Račni, komandant bataljona Zidanškove brigade, padel 6. februarja 1945 pri Kamniški Bistrici.

Jože MOHAR, rojen 3. februarja 1919 v Mali Račni, interniranec, umrl 21. septembra 1942 v taborišču Chiesanuova-Padova v Italiji, pokopan v Chiesanuovi.

Predole

Frančišek FINK, rojen 22. aprila 1919 v Predolah, borec v Zapadnodolenjskem odredu, padel septembra 1942 pod Gorjanci.

Anton NUČIČ, rojen 22. novembra 1907 v Predolah, borec Ljubljanske brigade, padel 4. novembra 1943 na Veliki Ilovi Gori, pokopan na Kopanju.

Velika Račna

Ivan NOVAK, rojen 21. oktobra 1938 v Veliki Račni, ubit ob bombardiranju Račne 1. aprila 1945, pokopan na Kopanju.

Anton VIDER, rojen 11. junija 1917 v Veliki Račni, borec Ljubljanske brigade, padel 4. novembra 1943 na Veliki Ilovi Gori, pokopan na Kopanju.

Ludvik VIDER-Ludve, rojen 15. februarja 1920 v Veliki Račni, borec artilerijske brigade, padel 30. aprila 1945 na Smuki.

Ivan ZAJEC, rojen 24. junija 1917 v Veliki Račni, obveščevalec Okrožnega odbora Ozne Grosuplje, padel 8. januarja 1945 v gozdu Jelovec nad Rožnikom pri Škocjanu.

Krajevna skupnost SPODNJA SLIVNICA

Spodnja Slivnica – Spomenik padlim borcem
in žrtvam fašističnega nasilja

Na Spodnji Slivnici so leta 1954 postavili spomenik padlim iz Spodnje Slivnice in bližnje okolice. Najprej je stal pri vhodu na vaško pokopališče, leta 2017 pa je bil zaradi urejanja križišča prestavljen na mesto novega vaškega parka. Spomenik, postavljen na trapezoidni ploščadi, je dva metra visok trikotni steber iz kraškega kamna s posnetimi robovi in nizko piramidasto strešico. Vanj so vklesana imena padlih borcev in žrtev fašističnega nasilja:

Padli borci za svobodo

Jože Perme-Kekec, 1923–1942

Jakob Zemljak-Jakec, 1923–1944

Jože Mahne-Pičo, 1925–1944

Leopold Okorn, 1923–1942

Franc Janežič, 1921–1943

Martin Perme, 1913–1942

Leopold Petrič, 1926–1943

Martin Perme, 1922–1944

Franc Gačnik, 1927–1944

Leopold Lenič, 1918–1943

Ivan Zemljak, 1922–1944

neznan borec

Žrtve fašističnega nasilja

Franc Grum, 1922–1942

Franc Hribar, 1893–1942

Albin Šeme, 1930–1942

Alojzij Boc, 1943–1945

Junaško ste padli za nas –

naj vam bo večna slava!

Spomenik je postavil Krajevni odbor ZB NOV Spodnja Slivnica; projektant je bil arhitekt Marko Šlajmer, napis je prispevala spomeniška komisija pri Okrajnem odboru ZB NOV Ljubljana, odkrili pa so ga 29. oktobra 1954.

Napredne ideje so se na Spodnji Slivnici pojavile že pred vojno. Pri-
našali so jih zlasti delavci, zaposleni v tovarni »Motvoz in platno«
v Grosupljem, zato razpad stare Jugoslavije Slivničanov ni našel ne-
pripravljenih.

Že konec julija 1941 je bil na Spodnji Slivnici prvi sestanek Osvobo-
ditelne fronte, ki so mu prisostvovali člani Okrožnega komiteja KPS

Grosuplje Dolfe Jakhel, Radko Polič in Janko Rode. Na sestanku so izvolili odbor OF, ki so ga sestavljali: Franc Erjavec-Dore kot predsednik, Tone Ljubič kot vojni referent in Tone Petrič.

Da bi zavarovali železniško progo Grosuplje–Kočevje in postojanko v Grosupljem, so Italijani v začetku leta 1942 na Spodnji Slivnici ustanovili postojanko. Junija 1942 so jo partizani napadli. Ob tej priliki je bil ubit italijanski oficir, zato so ustrelili dva domačina. Ker so se partizanski napadi ponavljali, so se Italijani vkopali na slivniškem hribu in obdali z bodečo žico.

Konec julija 1942 so partizani v vasi napadli italijanske tovarnjake; pobrali so jim precej hrane in nekaj orožja. Po napadu so italijanski vojaki pridrveli v vas, pobrali moške, ki so bili doma, in jih odpeljali na hrib. Večino so izpustili, nekatere odpeljali v internacijo, nekega fanta pa so privlekli na sredo vasi, vrgli vanj granato, da mu je odtrgalo nogi, nakar so ga ustrelili.

V mesecu juliju 1942 so Italijani požgali 46 stanovanjskih hiš in gospodarskih poslopij, požigi pa so se še nadaljevali. V internacijo so odpeljali 64 vaščanov. Nekaj mesecev je bila vas domala prazna.

V času nemške okupacije je bila vas štirikrat bombardirana, pogosto pa so nanjo streljali z minometalci in topovi iz Grosupljega.

Vse to ni strlo upornih vaščanov, saj je v partizane odšlo sedemindvajset borcev: dvoje leta 1941, osem leta 1942 in sedemnajst leta 1943 po italijanski kapitulaciji. V boju za svobodo jih je enajst padlo.

Padli borci in žrtve fašističnega nasilja iz Krajevnne skupnosti Spodnja Slivnica

Alojzij BOC, rojen 8. oktobra 1933 na Spodnji Slivnici, ustreljen 20. aprila 1945 v Grosupljem, pokopan na Spodnji Slivnici.

Frančišek GRUM, rojen 15. oktobra 1922 na Spodnji Slivnici, ustreljen 5. julija 1942 na Spodnji Slivnici, pokopan na Spodnji Slivnici.

Frančišek HRIBAR, rojen 8. marca 1893 v Ponovi vasi, ustreljen 6. julija 1942 ob napadu Italijanov na Spodnjo Slivnico, pokopan na Spodnji Slivnici.

Frančišek JANEŽIČ, rojen 28. oktobra 1921 na Spodnji Slivnici, borec, padel 1. maja 1943 v Pišecah.

Pomniki NOB v občini Grosuplje

Leopold LENIČ, rojen 15. novembra 1918 na Spodnji Slivnici, borec Železničarske brigade, padel oktobra 1943 pri Bučki.

Jože MAHNE-Pičo, rojen 23. maja 1925 na Spodnji Slivnici, borec Ljubljanske brigade, ranjen prepeljan v Dalmacijo, umrl maja 1945 v bolnišnici v Bariju v Italiji.

Leopold OKORN, rojen 31. januarja 1923 na Spodnji Slivnici, streljan 15. avgusta 1942 pri Spodnji Slivnici, pokopan na Spodnji Slivnici.

Jožef PERME-Kekec, rojen 16. novembra 1923 na Spodnji Slivnici, borec Šercerjeve brigade, ranjen od drobca letalske bombe 19. decembra 1942 v Zgončah, umrl 21. decembra 1942 v partizanski bolnici na Krimu, pokopan na Spodnji Slivnici.

Martin PERME, rojen 4. julija 1913 na Spodnji Slivnici, borec, padel 12. junija 1941 na Planini pod Krimom, pokopan na Spodnji Slivnici.

Martin PERME, rojen 27. novembra 1922 na Spodnji Slivnici, borec Cankarjeve brigade, padel 7. januarja 1944 na Rakitnici.

Leopold PETRIČ, rojen 2. avgusta 1926 v Ljubljani, borec Ljubljanske brigade, padel 4. novembra 1943 v Gabrju pri Ilovi Gori.

Albin ŠEME, rojen 27. oktobra 1930 na Spodnji Slivnici, ustreljen 7. septembra 1942 na Spodnji Slivnici, pokopan na Spodnji Slivnici.

Krajevna skupnost ŠKOCJAN*

Škocjan – Spomenik s kostnico padlim borcem in žrtvam fašističnega nasilja

Na pokopališču v Škocjanu** stoji spomenik, ob katerem je grobnica za šestdeset neznanih borcev. Spomenik je postavljen v spomin petnajstim padlim borcem in žrtvam fašističnega nasilja v letih 1942–1945 iz Škocjana in okoliških naselij. Na pomniku – šesterokotnem stebru iz svetlega naravnega kamna, ki stoji na dvignjeni šesterokotni površini, so vklesani stiliziran Triglav ter posvetilo in imena padlih:

*15 borcem NOV
in žrtvam
fašističnega
nasilja,*

* Pred letom 1991 se je naselje Škocjan imenovalo Staro Apno.

** na koncu pokopališča ob zidu v sredini

*ki so padli
v letih
1942 do 1945.*

*Slava njihovemu
spominu!*

*Janez Šmuc
Jože Adamič
Jože Krampelj
Janez Kraljič
Franc Kraljič
Anton Kraljič
Valentin Tomšič
Anton Tomšič
Marija Tomšič
Herman Peterlin
Ignac Majer
Ivan Kranjec
France Jakše*
Jože Žužek**
Alojz Žužek****

Spomenik je postavil Krajevni odbor ZB NOV Podtabor, ki je tudi avtor napisa, odkrili pa so ga leta 1955.

Med narodnoosvobodilnim bojem je območje Krajevnega skupnosti Škocjan sodilo pod šentjurski rajonski odbor OF. Delovanje aktivistov Osvobodilne fronte in somišljenikov je bilo zelo otežkočeno zaradi vpliva škocjanskega župnika Zupančiča, ki je od vsega začetka svoje farane odvrčal od narodnoosvobodilnega boja in Osvobodilne fronte. Kmalu po italijanski ofenzivi je bila v Škocjanu ustanovljena belogardistična postojanka – formalno 8. novembra 1942, nakar je osvobodilno gibanje na tem območju skoraj zamrlo.

* Franc Jakše z Broda (Novo mesto), rojen 23. avgusta 1910 na Brodu, umrl 2. novembra 1943 pri Št. Juriju, pokopan v Škocjanu.

** Jože Žužek iz Praznikov, rojen 26. oktobra 1901 v Praznikih, umrl 23. julija 1942 v Podlogu, pokopan v Škocjanu.

*** Alojz Žužek iz Praznikov, rojen 13. februarja 1912 v Praznikih, umrl 23. julija 1942 v Podlogu, pokopan v Škocjanu.

Škocjan – Spominsko obeležje padlima aktivistoma OF

Ob cesti med Škocjanom in Velikimi Lipljenami* stoji spominsko obeležje, posvečeno dvema domačima aktivistoma, ki sta padla na tem mestu. Pomnik je na betonskem podstavku postavljena naravna skala iz sivega kamna, ki ima obliko prisekane piramide in je vanjo vklesan napis:

1941–1945

*Slava padlim borcem,
kateri so padli
kot žrtve
okupatorjevih
hlapcev.*

*Rebolj Alojz, Bičje
Majer Ignac, Škofljica*

Spominsko obeležje, ki so ga odkrili julija 1968, je postavil Krajevni odbor ZB NOV Podtabor, delo pa je izvedlo podjetje Marmor iz Ljubljane.

Enota šentjurske Narodne zaščite se je ponoči 15. avgusta 1942 vračala iz Ločnika, kjer naj bi kaznovala človeka, ki je izdal partizansko družino. Okoli tretje ure zjutraj so jo tam, kjer je sedaj spomenik, čakali v zasedi škocjanski belogardisti. Komandir Alojz Rebolj je takoj padel, Ignacu Majerju pa je ročna granata odtrgala obe nogi. Težki ranjenec je še v dopoldanskih urah zaman prosil, naj ga ubijejo. To je storil italijanski vojak, ko je prišla tja italijanska enota.

Alojz Rebolj, rojen leta 1914 na Bičju, je po končani osnovni šoli delal doma na kmetiji. Tik pred vojno je na orožnih vajah postal rezervni podoficir. Že leta 1941 je postal član Rajonskega odbora OF Šentjurje, po ustanovitvi tamkajšnje Narodne zaščite pa njen komandir.

* na levi strani ceste od Škocjana proti Lipljenam, malo pod hišo Medvedica 10

Ignac Majer se je rodil 2. julija 1910 v Clevelandu v ZDA. Nekaj let pred drugo svetovno vojno se je naselil na Škofljici, kjer se je tudi poročil. Delal je le priložnostno, zato se je težko preživljal. Leta 1941 je postal aktivist Osvobodilne fronte, aprila 1942 je vstopil v Krimsko partizansko četo, odkoder je prešel na politično delo v rajon Šentjurje.

Jelovec (Rožnik) – Spominsko obeležje trem padlim aktivistom OF*

Ob stezi med vasema Rožnik in Predole skozi gozd Jelovec* je postavljeno spominsko znamenje, posvečeno trem domačim aktivistom, ki so padli na tem mestu. Pomnik je v naravno skalo vzdana kvadratna plošča iz sivega kamna z zaključkom v obliki stiliziranega Triglava, nad njo pa je v skalo pritrjena rdeča peterokraka zvezda. Na plošči je vklesan rdeč napis:

* vzhodno od Rožnika, na južnem pobočju Zajčjega hriba na robu ene od vrtac

*Na tem mestu so 8. 1. 1945
za svobodo žrtvovali
svoja življenja
Podržaj Franc *1920
Zajc Janez *1917
Zakrajšek Janez *1908
Slava padlim borcem!*

Spominsko obeležje po zamisli Krajevnega odbora ZB NOV Podtabor so odkrili 21. julija 1957.

Franc Podržaj iz Ponove vasi se je izučil za mizarja. Osvobodilnemu gibanju se je priključil takoj leta 1941 in postal aktivist šentjurskega rajona. Po nemški ofenzivi v jeseni 1943 je postal sekretar Rajonskega odbora OF Šentjurje – Šmarje. To dolžnost je opravljal vse do dne, ko je padel pod streli belogardistične zasede.

Janez Zajc-Ivanček iz Račne se je v Velikih Laščah izučil za peka, vendar zaposlitve ni dobil, zato se je vrnil domov. Leta 1941 je pričel aktivno delati za narodnoosvobodilni boj. 14. avgusta 1942 so ga Italijani tako kot mnoge druge odpeljali v internacijo. Po vrnitvi domov septembra 1943 se je takoj vključil v varnostno obveščevalno službo pri Okrožnem odboru OF Grosuplje, kjer je deloval do svoje smrti.

Janez Zakrajšek, mizar iz Šentjurja (Št. Jurija), je bil med prvimi organizatorji Osvobodilne fronte v šentjurskem okolišu. Bil je izvoljen v prvi Okrožni odbor OF Grosuplje 28. septembra 1941 v Račni. Zaupali so mu tudi tiskarsko tehniko, ki je delovala na njegovem domu v Šentjurju od oktobra 1941 do 20. marca 1942, ko so ga aretirali in internirali v Italijo; od tam se je vrnil februarja 1944.

Medtem ko sta tistega dne na Jelovcu Janez Zajc in Franc Podržaj takoj padla, so domobranci Zakrajška ujeli ter ga nato bosega in napol golega vodili po snegu prek Lipljen do Tabora, kjer so ga po surovem mučenju v gozdu ubili.

Padli borci in žrtve fašističnega nasilja iz Krajevne skupnosti Škocjan

Male Lipljene

Jože ADAMIČ, rojen 29. julija 1923 v Malih Lipljenah, aktivist OF, ustreljen 9. novembra 1942 v Velikih Laščah, pokopan v Velikih Laščah.

Ivan ŠMUC, rojen septembra 1919 v Malih Lipljenah, borec, padel 26. marca 1943 v Jelenovem Žlebu, pokopan v Jelenovem Žlebu.

Rožnik

Anton TOMŠIČ, rojen 24. junija 1922 na Rožniku, ustreljen 16. avgusta 1942 v Velikih Laščah, pokopan v Velikih Laščah.

Marija TOMŠIČ, rojena 22. aprila 1890 v Starem Apnu (Škocjanu), ustreljena 16. avgusta 1942 v Velikih Laščah, pokopana v Velikih Laščah.

Valentin TOMŠIČ, rojen 20. januarja 1920 na Rožniku, ustreljen 15. avgusta 1942 v Velikih Laščah, pokopan v Velikih Laščah.

Škocjan

Martin HENIGMAN, Staro Apno (Škocjan), rojen v Starem Apnu, interniranec, umrl leta 1942 v italijanskem taborišču.

Herman PETERLIN, Staro Apno (Škocjan), rojen 28. marca 1899 v Starem Apnu, interniranec, umrl 1. marca 1944 v taborišču Buchenwald v Nemčiji, pokopan v Buchenwaldu.

Velike Lipljene

Anton KRALJIČ, rojen 24. maja 1914 v Velikih Lipljenah, ustreljen 9. novembra 1942 v Velikih Laščah, pokopan v Velikih Laščah.

Franc KRALJIČ, rojen 27. avgusta 1899 v Velikih Lipljenah, ustreljen 16. avgusta 1942 v Velikih Laščah, pokopan v Velikih Laščah.

Janez KRALJIČ, rojen 24. avgusta 1895 v Velikih Lipljenah, ustreljen 9. novembra 1942 v Velikih Laščah, pokopan v Velikih Laščah.

Krajevna skupnost ŠMARJE – SAP

Šmarje – Sap – Spomenik padlim borcem in žrtvam fašističnega nasilja

Na zelenici pred osnovno šolo v Šmarju – Sapu* stoji spomenik, posvečen padlim borcem in žrtvam iz naselij šmarske krajevne skupnosti in okolice. Spomenik, postavljen na ograjeni ploščadi, sestavljata plošča z imeni padlih ter podolgovat kvader z reliefno upodobitvijo in verzom

* ob glavni cesti skozi naselje

»Studenci svobode vro iz vaših globin«. To sporočilo in vklesana imena žrtev opozarjajo mimoidoče na velik prispevek krajanov Šmarja – Sapa v narodnoosvobodilnem boju:

Studenci svobode vro iz vaših globin

Borci, padli v letih 1941–1945

*Planinšek Franc
Zabukovec Jože
Marinšek Stanko
Kadunc Alojz
Jančar Franc
Berčan Franc
Gačnik Franc
Orel Stanislav
Ferbežar Jože
Golob Jernej
Erjavec Alojz
Zelnik Viktor
Dolinšek Vladimir
Rome Alojz
Rupnik Milan
Tomažin Matija
Strgar Ivan
Trtnik Mirko
Janežič Jože*

*Vidmar Franc
Bitenc Boris
Ferbežar Franc
Strežek Ivan
Boben Jože
Kastelic Ivan
Hribar Alojz
Strgar Ivan*

Žrtve fašističnega nasilja

*Berčan Ludvik
Rupnik Janez
Čož Jože
Tomažič Andrej
Rozman Anton
Ogrinc Anton
Rupnik Andrej
Jančar Janez
Jamnik Adolf
Brezovar Janez
Orel Janez
Strežek Vinko
Glinšek Marija
Rugelj Alojz
Strežek Anton
Garbas Jože
Bozja Alojz
Šubelj Ivan
Krištof Franc
Strgar Ivan*

Pobudo za postavitve spomenika, ki so ga odkrili 9. novembra 1958, je dal Krajevni odbor ZB NOV Šmarje – Sap, avtor napisa je Nikolaj Pirnat, projekt pa je izdelal arhitekt Vladimir Mušič.

Tukajšnji ljudje so se množično opredelili za Osvobodilno fronto takoj po njenem nastanku. Njene prve organizacijske kali sta v ta kraj vsadila Radko Polič iz Grosupljega in inštruktor CK KPS Dolf Jakhel. Do srede julija 1941 je bilo organizirano delovanje Osvobodilne fronte že tako daleč, da je bil v Zacurku pod Plešami sestanek

s skupino tamkajšnjih aktivistov, na katerem so podrobneje razčlenili naloge na terenu. Tako se je lahko 8. septembra 1941 osnoval prvi Rajonski odbor OF Šmarje, ki ga je vodil France Perovšek, v njem pa so bili še Anton Rozman iz Šmarja, Anton Ferbežar iz Razdrtega*, Jože Ferbežar z Malega vrha, Janez Janežič iz Cikave (on je leta 1943 prešel na stran bele garde), Janez Ilovár iz Sapa in Ivan Strgar iz Škofljice, malo kasneje pa še dr. Lino Legiša iz Šmarja. Po ustanovitvi rajonskega odbora je delovanje Osvobodilne fronte dobivalo vedno večji razmah. Po vaseh so se okrepila jedra aktivistov, ki so poleg političnega dela med sovaščani postavljali tudi vezi s prvimi partizanskimi enotami, ki so na jesen 1941 prišle na to območje. Okupator je na organizirano delovanje terena in na njegovo živo vez s partizani, zlasti pa na njihovo akcijo na Plešah, ko je padel italijanski karabinjer, odgovoril tako, da je v nočeh 26. in 27. oktobra 1941 požgal dvajset kozolcev in eno stanovanjsko hišo.

Spomladi 1942 je postalo zlasti razvejano delo mladinske organizacije. Vodenje vsega frontovskega dela, za katerega je takrat na terenu odgovarjal Anton Rozman, je vse bolj prevzemal kader aktivistov partizanov. Ti so postali nepogrešljivi zlasti po veliki italijanski ofenzivi poleti 1942 in z nastankom bele garde, ki se je s svojo enoto ugneznila tudi v tem kraju.

Ob kapitulaciji Italije je bilo tudi Šmarje osvobojeno. Takrat je odšlo v partizane mnogo ljudi, zlasti mladih, organizacija Osvobodilne fronte pa je začela delovati hkrati kot ljudska oblast. To nalogo je zgledno opravljala vse do nemške ofenzive novembra 1943.

Po tej ofenzivi je nastopilo najtežje vojno obdobje. Zavladal je trd okupacijski režim, v vasi Šmarje pa se je kmalu nastanila tudi domobranska posadka. Nastal je hud teror. Nemci in domobranci so nenehno nadzorovali domala ves teren. Aktivisti šmarskega rajona so se morali v takih razmerah, zlasti pa še po združitvi s šentjurskim rajonom januarja 1944, umakniti globlje v zaledje. Za ceno velikega tveganja pa so nenehno prihajali nazaj med ljudi tukajšnjih vasi.

Osvobodilna fronta je bila tako tudi na tem terenu v teh najtežjih časih vedno moralno in politično prisotna. Vseskozi je bila zasidrana v srcih vseh, ki so se zanj opredelili, se odzvali njenemu pozivu in šli bodisi v partizane ali pa – če je usoda tako hotela – neuklonljivo vztrajali

* Razdrto je danes del Šmarja – Sapa.

v zaporih, koncentracijskih taboriščih in na svojih domovih, kjer so politično in gmotno podpirali naš boj. Z območja današnje Krajevne skupnosti Šmarje – Sap je odšlo v partizane 73 borcev in bork, zaprtih in interniranih pa je bilo 56 ljudi. Krvni davek za našo svobodo je bil tako kot širom naše domovine tudi tukaj zelo velik. Padlo je osemindvajset borcev in bork, ustreljeno je bilo deset talcev, v koncentracijskih taboriščih pa je ugasnilo deset življenj.

Šmarje – Sap – Spomenik z grobiščem, posvečen padlim borcem, aktivistom in talcem

Na nekdanjem pokopališču v Šmarju – Sapu, sedaj preurejenem v park, stoji spomenik s partizanskim grobiščem. Na dvignjeni mnogostranični ograjeni ploščadi stoji kamnit steber s posvetilom, ob njem pa je razporejenih petintrideset nizkih kvadrastih stebričev. V kamniti spomenik so vklesani verzi pesnika Petra Levca:

*Borci znani in neznani,
ni prekrila vas tema.
Vašo smrt, vaš grob ozarja
slava, ki ne bo zašla.*

Pobudnik za ureditev grobišča in postavitve spomenika leta 1958 je bil Krajevni odbor ZZB NOV Šmarje – Sap, projektant pa Nikolaj Pirnat.

Na tem grobišču so pokopani borci, aktivisti in talci, padli v času od 1941 do 1945. Njihovo točno število ni znano; po nekaterih podatkih je pokopanih nad dvesto oseb. Največ je padlih borcev iz enot VII. korpusa NOV in POS iz bojov v okolici Šmarja 1944–1945.

Na zaščitenem obzidju na levi strani grobišča – na mestu, kjer so bili ob pokopališkem zidu streljani talci – bo vgrajena še spominska plošča z njihovimi imeni.

Tukaj so bili ustreljeni talci:

11. novembra 1943

*Jože Brodnik iz Višnje Gore
Martin Piškur iz Višnje Gore
Anton Piškur iz Višnje Gore
Karol Strojani iz Višnje Gore
Ivan Štepic iz Višnje Gore
Rudolf Trontelj iz Višnje Gore
Anton Ulčar iz Višnje Gore
Vinko Hudelist, begunec iz Koroške*

24. novembra 1943

*Alojz Mencin iz Žalne
Ivan Bajželj iz Grosupljega*

Cikava – Spominska plošča padlemu narodnemu heroju Jožetu Kaduncu-Ibarju

Na fasado hiše na Cikavi številka 6, pri kateri je padel Jože Kadunc*, je vzdana pravokotna kamnita plošča z vklesanim napisom:

*Dne 16. 10. 1944**
je na tem mestu
padel v borbi za svobodo
narodni heroj
Kadunc Jože
Slava junaku!*

Pobudnik te spominske plošče je bil Občinski odbor zveze rezervnih oficirjev in podoficirjev Jugoslavije Grosuplje. Odkrili so jo 29. oktobra 1958.

* Več o njem na strani 329.

** Pravilen datum je 20. 3. 1944.

Padli borci in žrtve fašističnega nasilja iz Krajevne skupnosti Šmarje – Sap

Cikava

Jože ZABUKOVEC-Miklavž, rojen 8. marca 1923 v Hrastju pri Grosupljem, borec Tomšičeve brigade, padel 22. avgusta 1944 pri Ribnici na Pohorju, pokopan v Ribnici.

Gajniče

Ivan PUCIHAR, rojen 1. septembra 1926 v Gajničah, borec Cankarjeve brigade, padel 13. oktobra 1943 pri Sv. Križu (Gabrovki) pri Litiji, pokopan v Šmarju – Sapu.

Jože PUCIHAR-Fistrov, rojen 5. marca 1926 v Gajničah, borec, padel avgusta 1944 na Koroškem.

Milan RUPNIK-Andrejček, rojen 1. oktobra 1923 v Vavti vasi, borec Tomšičeve brigade, padel 3. decembra 1942 pri Pancah, pokopan v Šmarju – Sapu.

Mali Vrh pri Šmarju

Boris BITENC-Bojan, rojen 16. septembra 1918 v Ljubljani, borec, padel leta 1944 v Lehnu na Pohorju.

Janez BREZOVAR, rojen 1. junija 1894 na Malem Lipoglavu, interniranec na Rabu, kraj smrti Postojna-Ljubljana, pokopan v Ljubljani.

Franc FERBEŽAR-Jovo, rojen 15. avgusta 1922 na Malem Vrhu pri Šmarju, borec Gubčeve brigade, padel septembra 1942 pri Orehovcu.

Jožef FERBEŽAR, rojen 28. julija 1912 na Malem Vrhu pri Šmarju, aktivist OF, padel 21. februarja 1944 na Gradišču, pokopan v Šmarju – Sapu.

Jernej GOLOB, rojen 11. avgusta 1914 v Razdrtem (Šmarje – Sap), borec, umrl 19. decembra 1942 v Škocjanu.

Janez OREL, rojen 25. novembra 1920 v Ljubljani, aktivist OF, umrl 26. marca 1944 v taborišču Buchenwald v Nemčiji, pokopan v Buchenwaldu.

Stanislav OREL, rojen 14. julija 1922 v Malem Vrhu pri Šmarju, aktivist OF, ustreljen od domobrancev 9. marca 1943 pri Bizoviku, pokopan v Šmarju – Sapu.

Andrej RUPNIK, rojen 23. novembra 1892 na Velikem Vrhu pri Šmarju, interniranec, umrl 20. septembra 1943 v taborišču Renicci v Italiji, pokopan v Reniciju.

Anton STREŽEK, rojen 16. januarja 1905 na Malem Vrhu pri Šmarju, interniranec v nemških taboriščih Natzweiler-Struthof (v Franciji) in Neckargartach-Heilbronn (v Nemčiji), umrl 19. januarja 1945, pokopan v Heilbronn.

Ivan STREŽEK, rojen 16. decembra 1910 na Malem Vrhu pri Šmarju, borec Cankarjeve brigade, padel 7. januarja 1944 v Otavichah, pokopan v Šmarju – Sapu.

Vincenc STREŽEK, rojen 3. julija 1909 na Malem Vrhu pri Šmarju, interniranec v nemških taboriščih Natzweiler-Struthof (v Franciji) in Neckargartach-Heilbronn (v Nemčiji), umrl 22. novembra 1944, pokopan v Heilbronn.

Podgorica pri Šmarju

Anton DOLINŠEK, rojen 24. avgusta 1926 v Podgorici pri Šmarju, borec Prešernove brigade, padel 31. decembra 1943 na Svetju (pri Medvodah), pokopan na Svetju.

Ivan KASTELIC, rojen 7. septembra 1923 v Podgorici pri Šmarju, borec Cankarjeve brigade, padel 15. julija 1944 na Brezovi Rebri.

Sela pri Šmarju

Franc JANČAR, rojen 22. februarja 1899 na Selih pri Šmarju, umrl 27. marca 1944 v Volčjem, pokopan v Šmarju – Sapu.

Janez JANČAR, rojen na Selih pri Šmarju, interniranec, umrl leta 1943 v taborišču Renicci v Italiji, pokopan v Renicciju.

Alojz KADUNC-Slavc, rojen 9. decembra 1921 na Selih pri Šmarju, borec, umrl 1. junija 1944 v Srebotnem.

Alojzij ROME, rojen 17. februarja 1919 na Selih pri Šmarju, borec Cankarjeve brigade, padel 17. oktobra 1943 pri Sv. Križu (Gabrovki) pri Litiji, pokopan v Šmarju – Sapu.

Šmarje – Sap

Alojz BOZJA, rojen 6. januarja 1917 v Podgorici pri Šmarju, ustreljen 23. marca 1942 v Šmarju, pokopan na Žalah v Ljubljani.

Jožef ČOŽ, rojen 13. decembra 1894 v Šmarju, interniranec, umrl 24. novembra 1942 v taborišču na Rabu, pokopan na Rabu.

Franc GAČNIK, rojen 13. julija 1927 v Razdrtem (Šmarje – Sap), borec, umrl leta 1944 na Spodnji Slivnici.

Vladimir GLIHA, rojen 29. oktobra 1924 v Šmarju, borec Cankarjeve brigade, padel 21. februarja 1944 v Sv. Florijanu pri Cerovcu pod Bočem, pokopan v Šmarju – Sapu.

Marija GLINŠEK, rojena 18. marca 1900 v Šmarju, ustreljena 9. septembra 1943 v Šmarju, pokopana v Šmarju – Sapu.

Alojzij HRIBAR, rojen 15. novembra 1923 v Šmarju, borec Cankarjeve brigade, padel 10. februarja 1944 v Gotni vasi, pokopan v Stopičah.

Franc KRIŠTOF, rojen 25. julija 1927 v Razdrtem (Šmarje – Sap), interniranec, umrl 10. maja 1945 v Nemčiji na poti domov iz taborišča.

Stanislav MARINŠEK, rojen 10. septembra 1921 v Šmarju, borec Cankarjeve brigade, padel 13. oktobra 1943 v Sv. Križu (Gabrovki) pri Litiji, pokopan v Šmarju – Sapu.

Franc PLANINŠEK, rojen leta 1920 pri Celju, borec Cankarjeve brigade, padel 13. oktobra 1943 v Sv. Križu (Gabrovki) pri Litiji, pokopan v Šmarju – Sapu.

Anton ROZMAN, rojen 15. maja 1921 v Brezju, interniranec, umrl 20. novembra 1944 v taborišču Duisburg v Nemčiji.

Ivan STRGAR, rojen 29. maja 1926 v Šmarju, borec Cankarjeve brigade, padel v Sv. Križu (Gabrovki) pri Litiji (umrl 17. oktobra 1943 v partizanski bolnišnici Spodnje Lašče v Kočevskem rogu).

Pomniki NOB v občini Grosuplje

Ivan ŠUBELJ, rojen 12. aprila 1912 v Podmolniku, aktivist OF, ustreljen februarja 1945 v Trstu, pokopan v Trstu.

Andrej (Jernej) TOMŠIČ, rojen 12. junija 1904 v Mali Račni, umrl v internaciji 19. decembra 1943 v mestu Nordhausen am Harz (Salza) v Nemčiji, pokopan v Salzi.

Tlake

Jože BOBEN-Fiče, rojen 9. marca 1924 v Tlakah, borec Cankarjeve brigade, padel 7. marca 1943 v Škrjančah pri Novem mestu, pokopan v Šmarju – Sapu.

Alojz ERJAVEC, rojen 21. junija 1921 v Tlakah, borec, padel 27. julija 1943 v Žužemberku, pokopan na Krki.

Jože GARBAS, rojen 14. junija 1864 v Tlakah, ustreljen 12. junija 1942 v Tlakah, pokopan v Tlakah.

Matija TOMAŽIN, rojen 28. oktobra 1921 v Boštanju (Veliko Mlačevo), borec, padel julija 1942 na Krvavcu.

Franc VIDMAR, rojen 8. junija 1907 v Tlakah, borec, umrl 12. decembra 1943 na Mokrcu, pokopan na Mokrcu.

Viktor ZELNIK, rojen 21. januarja 1923 v Tlakah, borec Cankarjeve brigade, padel 13. oktobra 1943 v Dolah, pokopan v Šmarju – Sapu.

Zgornja Slivnica

Franc BERČAN, rojen 9. septembra 1919 na Zgornji Slivnici, borec II. grupe odredov, padel 11. aprila 1942 na Blatnem klancu, pokopan v Trebnjem.

Ludvik BERČAN, rojen 2. septembra 1921 na Zgornji Slivnici, interniranec, umrl 18. januarja 1943 v taborišču na Rabu, pokopan na Rabu.

Jožef JANEŽIČ, rojen 23. januarja 1914 v Hrastju pri Grosupljem, borec Koroškega bataljona, padel 17. novembra 1944 pod goro Kopo na Koroškem, pokopan v Šmarju – Sapu.

Anton OGRINC, rojen 15. maja 1915 na Zgornji Slivnici, interniranec, umrl 7. marca 1945 v taborišču Hamburg/Neuengamme v Nemčiji, pokopan v Neuengammu.

Janez OGRINC, rojen 20. decembra 1909 na Zgornji Slivnici, borec Levstikove brigade, padel 15. novembra 1943 na Kureščku.

Janez RUPNIK, rojen 11. novembra 1911 na Zgornji Slivnici, padel 16. oktobra 1944 pri Beljaku.

Krajevna skupnost ŠT. JURIJ*

Št. Jurij – Spomenik padlim borcem, talcem
in žrtvam fašističnega nasilja

Pri vhodu na pokopališče v Št. Juriju je spomenik, ob katerem je grobnica-kostnica** šestnajstih neznanih borcev. Spomenik je šesterokotni steber iz kraškega kamna, na katerem so pod uvodnim napisom vklesana

* Pred letom 1991 se je naselje Št. Jurij imenovalo Podtabor.

** Kostnica leži deloma zunaj ograjenega pokopališča.

imena borcev, talcev in žrtev fašističnega nasilja iz tega kraja in okolice
v letih 1941–1945:

*V življenje dviga se svobodna sila
z zemlje, ki jo kri je prepojila.*

*Gačnik Franc
Goršič Janez
Hribar Jože
Jeršin Ciril
Sever Janez
Skubic Ciril
Zakrajšek Janez
Zakrajšek Jože
Dremelj Milan
Jeršin Franc
Rebolj Alojz
Šuštar Stanko
Trontelj Martin
Zemljak Jakob
Zemljak Janez
Čufar Jože*
Brodnik Jože
Brodnik Stane
Gruden Lojze
Gruden Rudolf
Kocman Viktor
Miklič Jože
Vidic Anton
Viršek Janez
Vovk Jože
Adamič Jože
Šmuc Ivan
Gradišnik Zorka**
Krampelj Jože
Boh Alojzij
Ficko Franc
Janežič Alojzij*

* Jože Čufar iz Trebnja, rojen 23. januarja 1913 v Ljubljani, umrl 14. avgusta 1944 v Št. Juriju.

** Albina Zorka Gradišnik iz Ljubljane, rojena 4. marca 1918 v Gradcu v Avstriji, umrla 14. avgusta 1944 v Št. Juriju, pokopana v Št. Juriju.

*Perme Alojzij
Šerjak Jože
Štibernik Franc
Štibernik Jera
Zupančič Ciril
Kocjan Jože
Kocman Janez
Koder Jože
Perme Franc
Podržaj Franc
Podržaj Marija
Podržaj Rudolf
Zupan Jože*
Zupan Marija**
Škulj Franc
Kocman Anton
Tomšič Anton
Tomšič Marija
Tomšič Valentin
Križman Anton
Skubic Anton
Henigman Martin
Kraljič Anton
Kraljič Franc
Kraljič Janez
Rebolj Anton
Zajc Janez
Bregar Franc*

Padlim borcem NOB, talcem in
žrtvam fašističnega nasilja postavila ZB
terena Podtabor.

Spomenik so odkrili 18. oktobra 1956. Projektant je bil arhitekt Edo Mihevc, napis pa je prispevala Spomeniška komisija Okrajnega odbora ZB NOV Ljubljana.

* Jože Zupan, rojen na Dolenjskem, aktivist OF, ustreljen marca 1944 v Zalogu pri Škofljici.

** Marija Zupan, rojena na Dolenjskem, aktivistka OF, ustreljena marca 1944 v Zalogu pri Škofljici.

Dobro organizirana Osvobodilna fronta v teh krajih je omogočila, da se je 1. decembra 1941 na tem območju, v Medvedici, utaborila Grosupeljska partizanska četa. Z njenim prihodom se je še povečala politična aktivnost. Tako je Rajonski odbor OF Šentjurje, ustanovljen septembra tega leta, s četo v sedemnajstih dneh meseca decembra izvedel dvanajst političnih sestankov po okoliških vaseh. Ob božiču pa je bil v Medvedici množični sestanek aktivistov in privržencev OF grosupeljskega okrožja, ki se ga je udeležilo nad sedemdeset ljudi.

Od decembra 1941 je v Šentjurju delovala tudi tiskarska tehnika za grosupeljsko okrožje na ročni šapirograf. Sprva so *Slovenski poročevalci* tiskali v kletnih prostorih Zakrajškove hiše, pozneje v posebej za to postavljenem šotoru pod Kolnarico in nazadnje na Pavšiji. Natisnili so okrog tristo izvodov vsake številke *Slovenskega poročevalca*; delavci tovarne »Motvoz in platno« so ga odnesli v tovarno, od koder so ga nato raznašali po vaseh grosupeljskega okrožja.

V začetku leta 1942 je bila tudi v šentjurskem rajonu ustanovljena Narodna zaščita. Člani so prisegli. Komandir šentjurske čete Narodne zaščite je postal Alojz Rebolj, politični komisar pa Franc Perme. Narodna zaščita je organizirala dnevno kontrolo sovražnika v postojanki Grosuplje in nočno stražo, da bi zavarovala vasi in delo aktivistov Osvobodilne fronte. Njena naloga je bila tudi usposabljanje fante in dekleta za oborožen odpor ter po potrebi sodelovati s partizani v oboroženih akcijah.

Italijani so 16. aprila 1942 v Ponovi vasi in njeni okolici aretirali ter odpeljali v zapore in internacijo več kot štirideset vaščanov, somišljenikov Osvobodilne fronte. K temu je pripomogel tudi šentjurski župnik Švigelj, ki je bil najprej naklonjen Osvobodilni fronti, kasneje pa je svoje ravnanje spremenil in začel pozivati vernike k sodelovanju z okupatorjem in vključevanju v belo gardo. V Šentjurju (Št. Juriju) so ustanovili belogardistično postojanko spomladi leta 1943. Delovni pogoji aktivistov Osvobodilne fronte so postajali vse težji, vendar so v šentjurskem rajonu kljub terorju in žrtvam delovali ves čas narodnoosvobodilnega boja.

Bičje – Spominsko obeležje padlemu sekretarju SKOJ-a Stojanu Šuligoju

Ob križišču gozdnih poti Vino–Bičje in Drenik–Šmarje – Sap stoji na mestu, kjer je padel skojevec Stojan Šuligoj*, spominsko obeležje iz podpeškega kamna. Na apnenčasti piramidalni skali je vklesan napis:

*Tukaj je dne 13. 2. 1943
padel kot žrtev
okupatorja Stojan
Šuligoj-Jope, *15. 5. 1923,
iz Grosupljega.*

Pobudo za postavitve obeležja je dal Občinski odbor združenja rezervnih oficirjev in podoficirjev Grosuplje, ki je bil tudi avtor besedila. Dela je izvajalo podjetje Marmor Ljubljana, odkrili so ga 22. julija 1954.

* Več o njem na strani 46.

Medvedica – Spominska plošča trem vidnim padlim borcem

Na nekdanji Logarjevi hiši v Medvedici* je vzidana spominska plošča, posvečena trem partizanom, ki so padli v tem kraju. Na pravokotni granitni plošči je napis:

*V bližini te hiše sta
6. 1. 1942 padla junaške smrti
Jakhel Dolfe, rojen 28. 12. 1910,
prvi komandir Grosupeljske čete, in
Kovač Ivan, rojen 1. 2. 1920,
prvi komisar Grosupeljske čete, ter
Zemljak Janez, rojen 10. 5. 1922,
borec VDV, padel 3. 1. 1944*

*V njihov spomin ob 25-letnici vstaje
postavlja ZB Podtabor*

Odkrili so jo leta 1970.

* na naslovu Medvedica 12

Dolfe Jakhel*, komandir Grosupeljske partizanske čete, je bil v noči med 6. in 7. januarjem 1942 ob napadu na italijansko posadko na Turjaku ranjen. Borci so ga prenesli v Medvedico, kjer je podlegel ranam.

Ivan Kovač-Vanja se je rodil 1. februarja leta 1920 v Tržišču na Dolenjskem. Pred vojno se je kot mehanik zaposlil v tovarni »Motvoz in platno« v Grosupljem. Kot član Okrožnega komiteja KPS Grosuplje je 29. oktobra 1941 vstopil v Grosupeljsko partizansko četo in 18. novembra 1941 prevzel dolžnost njenega političnega komisarja (vendar ni bil prvi politični komisar Grosupeljske čete, kot piše na spominski plošči; njen prvi komisar je bil Radko Polič). Ob napadu Drugega Štajerskega bataljona – v sestavi katerega je bila tudi Grosupeljska četa – na Turjak je padel.

Janez Zemljak, rojen 10. maja 1922 na Cerovem, delavec, se je takoj vključil v narodnoosvobodilno gibanje. Marca 1942 so ga aretirali in odpeljali v internacijo na Rab. Po kapitulaciji Italije septembra 1943 je vstopil v Rabsko brigado. Zaradi bolezni, dobil je malarijo, se je vrnil domov. Po ozdravitvi se je priključil enoti vojske državne varnosti VDV, v kateri je bil vse do usodnega 3. januarja 1944, ko je padel v boju z Nemci v Medvedici.

Pece – Spomenik osmim padlim aktivistom OF

Pod vasjo Pece pri Št. Juriju** stoji spomenik, posvečen padlim aktivistom OF grosupeljskega okrožja. Pomnik – postavljen na tlakovani ploščadi, obdani z nizko kamnito ograjo – je vitek peterostran steber iz kraškega kamna, v katerega so vklesani napis in imena padlih aktivistov:

1941–1945

*Slava padlim borcem,
kateri so padli kot žrtve
okupatorjevih hlapcev!*

VELIKO MLAČEVO

Rode Zalka

* Več o njem na strani 45.

** ob kolovozu na severovzhodnem robu vasi

GROSUPLJE

Štrubelj Anton

Šuligoj Stojan

PECE

Štibernik Franc

Šerjak Jože

POLICA

Čelesnik Jože

BIČJE

Rebolj Alojzij

ŠKOFLJICA

Majer Ignac

Spomenik je postavil Krajevni odbor ZB NOV Podtabor; odkrili pa so ga 4. julija 1959.

15. avgusta 1942 sta bila med Škocjanom in Lipljenami iz zasede škocjanske bele garde ubita aktivista Osvobodilne fronte iz Šentjurja (Št. Jurija) Alojz Rebolj in Ignac Majer.*

13. februarja 1943 je na križišču poti Vino–Bičje–Drenik, na kraju, kjer danes stoji spominsko obeležje, izkervavel Stojan Šuligoj, sekretar Okrožnega komiteja SKOJ Grosuplje.**

Aktivisti OF grosupeljskega okrožja Jože Čelesnik, Zalka Rode***, Jože Šerjak, Franc Štibernik in Anton Štrubelj so v noči z 10. na 11. marec 1943 prenočevali v gozdiču pri Pecah. Zjutraj so jih opazili belogardisti, ko so prišli mimo, jih postrelili, potem pa so svoje žrtve vozili in razkazovali po okoliških vaseh. Ranjenega Štrublja so ustrelili v Grosupljem Italijani. Vse so pokopali na kraju današnjega partizanskega pokopališča v Grosupljem. (*Slovenski poročevalec* je 14. marca 1943 zapisal, da so bili v taboru ena partizanka in pet partizanov, samo enemu ranjenemu, Zemljaku Jakobu-Jakcu, je uspelo uiti.)

Anton Štrubelj, po domače Cestarjev iz Grosupljega, se je rodil 1. januarja 1924. Po končani osnovni šoli je ostal doma na posestvu svojih staršev. Kmalu po okupaciji je pričel organizirano delovati za narodno-osvobodilni boj. 17. maja 1942 je vstopil v II. grupo odredov in kot mitraljezec sodeloval v boju z Nemci na Jančah. Pozneje so ga premestili kot aktivista v okrožje Grosuplje; postal je član okrožnega komiteja SKOJ.

Franc Štibernik-Miklavž, rojen 1. septembra 1922 v številni družini na mali kmetiji v Pecah, je po končani osnovni šoli nadaljeval šolanje na srednji elektrotehniški šoli v Ljubljani. Kmalu po razpadu Jugoslavije je

* Več o njiju na straneh 87 in 88.

** Več o njem na strani 46.

*** Več o njej na strani 61.

postal član SKOJ, nato pa član Komunistične partije. Od poletja 1942 je bil član Okrožnega komiteja KPS Grosuplje.

Jože Šerjak, rojen 20. julija 1920 v Pecah, se je po končani osnovni šoli izučil za mizarja. V partizane je vstopil marca 1942, nakar je deloval kot aktivist Rajonskega odbora OF Šentjurje.

Jože Čelesnik se je rodil 4. januarja 1907 na Jesenicah. Po poklicu je bil mizar. Jeseni leta 1941 se je pred nemškimi okupatorji z Jesenic umaknil na dom svoje žene na Polici. Tu je nadaljeval z delom za Osvobodilno fronto. Po italijanski ofenzivi leta 1942 je postal član Okrožnega odbora OF Grosuplje.

Padli borci in žrtve fašističnega nasilja iz Krajevne skupnosti Št. Jurij

Bičje

Franc BREGAR, rojen 1. aprila 1909 v Bičju, aktivist OF, padel 19. januarja 1944 v Kovorju, pokopan v Begunjah.

Frančišek JERŠIN, rojen 4. oktobra 1922 v Bičju, borec Cankarjeve brigade, padel 2. novembra 1943 na Ilovi Gori.

Marija KOŠČAK, rojena v Bičju, ustreljena julija 1942 v Bičju.

Alojz REBOLJ, rojen 27. novembra 1914 v Bičju, komandir čete Narodne zaščite, padel 15. avgusta 1942 na cesti Št. Jurij–Turjak pri Velikih Lipljenah.

Stanislav ŠUŠTAR, rojen 5. januarja 1924 v Goričanah, ustreljen 6. novembra 1943 v domači vasi Goričane.

Cerovo

Martin TRONTELJ, rojen 11. novembra 1924 na Cerovem, borec Vojkove brigade, padel 28. julija 1942 na Blokah, pokopan na Blokah.

Jakob ZEMLJAK-Jakec, rojen 28. maja 1923 na Cerovem, kurir Glavnega štaba Slovenije, padel 27. marca 1944 v Soteski, pokopan v Št. Juriju.

Janez ZEMLJAK, rojen 10. maja 1922 na Cerovem, borec VDV brigade, padel 28. januarja 1944 v Medvedici.

Gornji Rogatec

Anton KOCMAN, rojen 5. oktobra 1910 na Gornjem Rogatcu, talec, ustreljen 17. maja 1942 v Gramozni jami v Ljubljani, pokopan na Žalah v Ljubljani.

Mala vas pri Grosupljem

Jože BRODNIK, rojen 3. decembra 1911 v Mali vasi pri Grosupljem, borec Gubčeve brigade, padel 7. septembra 1943 pri Trebnjem.

Stane BRODNIK, rojen 9. avgusta 1923 v Mali vasi pri Grosupljem, borec Ljubljanske brigade, padel 11. novembra 1943 na Ilovi Gori, pokopan na Ilovi Gori.

Alojz GRUDEN-Paver, rojen 27. septembra 1923 v Mali vasi pri Grosupljem, borec Vojkove brigade, padel 7. septembra 1943 pri Krvavi peči nad Bukovcem, pokopan na Golem.

Rudolf GRUDEN, rojen 1. oktobra 1920 v Mali vasi pri Grosupljem, borec, padel 1. maja 1945 v okolici Trsta.

Viktor KOČMAN, rojen 21. julija 1909 v Ponovi vasi, talec, ustreljen 15. maja 1942 v Gramozni jami v Ljubljani, pokopan na Žalah v Ljubljani.

Jože MIKLIČ, rojen 26. februarja 1916 v Mali vasi pri Grosupljem, borec II. grupe odredov, padel 11. aprila 1942 na Blatnem klancu (pri Trebnjem), pokopan v Trebnjem.

Marija PODRŽAJ, rojena 30. aprila 1883 v Mali vasi pri Grosupljem, aktivistka OF, ustreljena 29. junija 1942 v Ponovi vasi.

Anton VIDIC, rojen 11. maja 1911 v Mali vasi pri Grosupljem, talec, ustreljen 17. maja 1942 v Gramozni jami v Ljubljani, pokopan na Žalah v Ljubljani.

Jože VOVK, rojen 16. maja 1906 v Mali vasi pri Grosupljem, aktivist OF, ustreljen 3. maja 1944 v Strugah, pokopan v Št. Juriju.

Medvedica

Jože KRAMPELJ, rojen 19. marca 1922 v Medvedici, padel 7. novembra 1943 v Želimljah, pokopan v Škocjanu.

Janez VIRŠEK, rojen leta 1907 v Moravčah (Medvedica), aktivist OF, ustreljen marca 1943 na Škofljici.

Pece

Alojz BOH, rojen 9. aprila 1918 na Pecah, borec Delavskega bataljona, padel 31. julija 1942 v Kočevskem rogu.

Franc FICKO, rojen 25. januarja 1926 na Pecah, kurir XVIII. divizije, padel 22. septembra 1944 pri Rogatcu nad Želimljami, pokopan v Št. Juriju.

Alojz JANEŽIČ, rojen 27. avgusta 1915 na Pecah, ustreljen 7. septembra 1942 na Cerovem.

Alojz PERME, rojen 5. decembra 1906 v Dreniku, aktivist OF, umrl 27. julija 1945 v Theresienstadtu (Terezín) na Češkem, pokopan v Terezínu.

Jože ŠERJAK, rojen 29. junija 1920 na Pecah, aktivist OF, ustreljen 14. marca 1943 v Grosupljem, pokopan v Grosupljem.

Franc ŠTIBERNIK, rojen 1. septembra 1922 na Pecah, član Okrožnega komiteja KPS Grosuplje, padel 11. marca 1943 pri Pecah, pokopan v Grosupljem.

Pomniki NOB v občini Grosuplje

Jerica ŠTIBERNIK, rojena 16. januarja 1921 na Pecah, borka Levstikove brigade, padla 9. novembra 1943 na Gornjem Igu, pokopana v Št. Juriju.

Ciril ZUPANČIČ, rojen 5. julija 1924 na Pecah, borec Cankarjeve brigade, padel 23. decembra 1944 v Zabukovju (pri Mirni), pokopan v Gabrovki (pri Litiji).

Podgorica pri Podtaboru

Franc ŠKULJ, rojen 11. decembra 1899 v Podgorici pri Podtaboru, aktivist OF, ustreljen pri Zalogu pri Škofljici, pokopan na Škofljici.

Ponova vas

Jože KOCJAN, rojen 19. septembra 1922 v Ponovi vasi, talec, ustreljen 17. maja 1942 v Gramozni jami v Ljubljani, pokopan na Žalah v Ljubljani.

Janez KOCMAN, rojen 18. januarja 1920 v Ponovi vasi, borec Cankarjeve brigade, padel 25. julija 1944 pri Birčni vasi, pokopan v Podgradu.

Marija KOCMAN, rojena 3. aprila 1921 v Ponovi vasi, ustreljena 23. marca 1944 v Ljubljani, pokopana v Ljubljani.

Jože KODER, rojen 21. februarja 1925 v Ponovi vasi, borec II. grupe odredov, padel 18. septembra 1942 na Gabrski gori.

Franc PERME, rojen 8. aprila 1922 v Ponovi vasi, aktivist OF, ustreljen 7. julija 1942 pod Št. Jurijem pri cesti na Vrbičje, pokopan v Št. Juriju.

Franc PODRŽAJ, rojen 14. februarja 1920 v ZDA, sekretar Rajonskega odbora OF Šentjur – Šmarje, padel 8. januarja 1945 na cesti Št. Jurij–Tabor pri Velikih Lipljenah.

Rudolf PODRŽAJ, rojen 26. junija 1904 v Vrbičju, nemški vojni ujetnik, proglašen za mrtvega 30. maja 1945.

Št. Jurij

Frančišek GAČNIK, rojen 15. julija 1924 v Št. Juriju, borec Prešernove brigade, padel 11. aprila 1944 v Črnem Vrhu nad Idrijo, pokopan v Idriji.

Janez GORŠIČ, rojen 27. oktobra 1906 v Št. Juriju, interniranec v taborišču Dachau, umrl 11. marca 1945 v nemškem taborišču Leitmeritz (Litomerice na Češkem).

Jože HRIBAR, rojen 11. septembra 1921 v Št. Juriju, borec Vojkove brigade, padel 23. julija 1944 v Idriji, pokopan v Idriji.

Ciril JERŠIN, rojen 3. julija 1921 v Št. Juriju, borec Vojkove brigade, padel 5. decembra 1943 v Črnem Vrhu nad Idrijo.

Janez SEVER, rojen 16. junija 1925 v Št. Juriju, borec Levstikove brigade, padel 1. novembra 1943 v Iški vasi, pokopan v Iški vasi.

Ciril SKUBIC, rojen 21. novembra 1920 v Št. Juriju, borec, padel 7. novembra 1942, kraj neznan.

Janez ZAKRAJŠEK, rojen 21. novembra 1908 v Št. Juriju, aktivist OF, ustreljen 8. januarja 1945 na cesti Št. Jurij–Tabor (pri Županovi jami).

Jože ZAKRAJŠEK, rojen 29. oktobra 1911 v Št. Juriju, aktivist OF, ustreljen 16. julija 1942 v Št. Juriju.

Udje

Anton KRIŽMAN, rojen 15. februarja 1903 na Udju, aktivist OF, ustreljen 23. novembra 1943 nad Št. Jurijem.

Anton SKUBIC, rojen 19. decembra 1907 na Udju, borec, padel 28. oktobra 1943 pri Čatežu, pokopan v Čatežu.

Vino

Anton REBOLJ, rojen 4. maja 1893 na Pecah, interniranec, umrl 11. avgusta 1944 v taborišču Dora/Mittelbau v Nemčiji, pokopan v Mittelbauu.

Krajevna skupnost ŽALNA

Žalna – Spomenik padlim borcem in žrtvam fašističnega nasilja

Ob krajevni cesti pri železniški postaji v Žalni* stoji spomenik v spomin padlih borcev in žrtev fašističnega nasilja v letih 1941–1945 v Žalni in okolici. Na spomenik – tristrani steber na peščeni ploščadi, ki je postavljen na parkovno urejeno ploščad – je vklesano posvetilo z imeni:

* v južnem delu vasi, na naslovu Žalna 16

*V spomin
77 padlim borcem NOV in
žrtvam fašističnega nasilja
1941–1945*

Padli borci

ŽALNA

*Petrič Jože
Ogrinc Jože
Mencin Alojz
Zupančič Anton
Koščak Alojz
Rus Jože
Koščak Anton
Pirnat Anton
Zrnec Metod*
Fink Jože
Prijatelj Jože
Žitnik Janez
Javornik Martin
Šušteršič Jože
Rus Janez
Fink Franc
Zrnec Karel*

VELIKA LOKA

*Brlan Jože
Menard Franc
Boštjančič Leopold
Mehle Franc
Flander Leopold
Mohar Ivan
Kastelic Franc
Pajk Janez*

LUČE

Brlan Franc

* Metod Zrnec iz Radovljice; rojen 19. januarja 1906 v Ljubljani, aktivist OF, ustreljen 7. aprila 1945 v Škofji Loki, pokopan v Radovljici.

Pajk Franc
Habjan Franc
Duša Franc

PLEŠIVICA

Smrke Lojze
Mehle Angela
Grum Jože
Mehle Anton
Potokar Franc
Mehle Jože

ZAGRADEC

Škrjanc Franc
Zavržen Alojz
Škrjanc Miha
Škrjanc Ivan

MALO MLAČEVO

Ahlin Anton
Ahlin Franc

VELIKO MLAČEVO

Rode Franc
Rode Zalka
Rode Francka
Zaviršek Franc
Lohkar Karol
Miklič Alojz
Sedej Vinko
Sever Jože
Rode Janez
Bučar Martin
Zafran Leopold
Janežič Franc
Svetek Franc
Miklič Leopold
Miklič Albin
Rus Alojz

Žrtve fašističnega nasilja

ŽALNA

Strah Jože

Oven Jože

*Globokar Albin**

Prijatelj Marija

Prijatelj Marija

Prijatelj Fani

Novljan Terezija

Goršič Lado

VELIKO MLAČEVO

Miklič Vili

Rode Jernej

Janežič Frančiška

Miklič Ludvik

Rozman Helena

*Mehle Jakob***

LUČE

Močilar Maks

Šeme Janez

PLEŠIVICA

Erjavec Jožefa

Šteh Mirko

ZAGRADEC

Škrjanc Miha

Škrjanc Ana

Spomenik je postavil Krajevni odbor ZB NOV Žalna; po predlogi arhitekta Janeza Berdajsa je delo opravilo podjetje Marmor iz Ljubljane, odkrili so ga 29. oktobra 1959.

Poleti 1941 se je tudi v teh krajih razvilo močno narodnoosvobodilno gibanje, ki sta ga spodbujala domačina pravnik Ivan Erjavec-Cene s Plešivice in Ludvik Starič, sedlar z Velikega Mlačevega.

* Albin Globokar, rojen v Žalni, ustreljen kot talec v Hočah pri Mariboru.

** Pravilno je Mehle Jožef.

V nekaterih vaseh so začeli delovati terenski odbori OF. V drugi polovici meseca oktobra 1941 je bil v gozdu Brezje med vasjo Plešivica in Žalna ustanovni sestanek rajonskega odbora OF ob prisotnosti člana Okrožnega odbora OF Grosuplje Ludvika Stariča. Člani prvega rajonskega odbora OF so bili: Lojze Erjavec in Slavko Erjavec s Plešivice, Tone Ahlin z Malega Mlačevega ter Lojze Mencin in Janez Žitnik iz Žalne.

Spomladi 1942 se je aktivnost Osvobodilne fronte še povečala in dobila množičen značaj. 25. maja 1942 sta bili v gozdu Šope blizu vasi Plešivica ustanovljeni dve četi Narodne zaščite z okoli sto dvajsetimi možmi, ki so zaprisegli. Že v tem času je bilo čutiti delovanje ustanavljajoče se bele garde s koreninami v Boštanjskem gradu. Začelo se je izdajstvo in poleti 1942 so Italijani že aretirali prve aktiviste. Po italijanski ofenzivi konec avgusta in v začetku septembra 1941 so aretirali vse vidnejše aktiviste Osvobodilne fronte in jih odpeljali v italijanska taborišča; takrat so v internacijo odpeljali tudi več partizanskih družin. Tako so bila pripravljena plodna tla za razvoj belogardističnih vaških straž. V Boštanjskem gradu so ustanovili belogardistično postojanko. V Veliki Loki in v Žalni pa sta bili italijanski postojanki. Kljub nasilju in divjanju okupatorja in domačih izdajalcev se je delo za Osvobodilno fronto nadaljevalo.

Po italijanski kapitulaciji so 12. septembra 1943 partizani likvidirali belogardistično postojanko v Boštanjskem gradu, enote narodnoosvobodilne vojske pa so mobilizirale za boj sposobne može in fante. Politično delo je spet oživel.

Nemška ofenziva novembra 1943 je prekinila delo organov ljudske oblasti. Rajonski odbor Žalna – Račna, ki je od italijanske kapitulacije deloval na Velikem Mlačevem, se je moral umakniti, vendar je z delom v novih okoliščinah nadaljeval do konca vojne. V teh krajih ni bilo več sovražnih postojank, pač pa so jih domobrancji iz Grosupljega in Stične redno nadzirali.

Vasi Žalna, Plešivica in Zagradec pri Grosupljem so 8. in 9. marca 1944 doživele nemški letalski napad. Ob veliki gmotni škodi je bilo v vasi Žalna osem žrtev med civilnim prebivalstvom, več pa je bilo tudi ranjenih.

Bukovje (Plešivica pri Žalni) – Spominsko obeležje pričetku bojev na Ilovi Gori

Na gozdnati terasi v Bukovju nad Plešivico pri Žalni* stoji spominsko obeležje, posvečeno začetku bojev na Ilovi Gori. Pomnik je siva piramida iz podpeškega kamna, obdana z vencem kamnov nepravilnih oblik. Na sprednji strani piramide je izdolbena ravna ploskev z vklesanim napisom:

* južno od vasi; 300 metrov nad grosupeljsko lovsko kočo, na križišču gozdnih kolovozov »Pri križu«

*Na tem mestu se je
1. novembra 1943
pričela borba za
Ilovo Goro.*

Pobudo za postavitve spominskega obeležja je dal Občinski odbor ZB NOV Grosuplje, odkrili pa so ga 8. septembra 1961.

Med nemško ofenzivo sta se 1. novembra 1943 na gozdnatem grebenu med Lučami in Račno zadrževali Ljubljanska in Cankarjeva brigada. Nemci so ju iz smeri Luč nepričakovano napadli. Po ostrem spopadu so partizani Nemce zavrtili. Na obeh straneh je bilo več mrtvih in ranjenih.

Plešivica pri Žalni – Spominsko obeležje ustanovitvi dveh čet Narodne zaščite

Vzhodno od Plešivice, v kraju »Šope«*, stoji na betonskem podnožju spominsko obeležje, posvečeno ustanovitvi dveh čet Narodne zaščite. Spomenik, do katerega vodi šestnajst stopnic, je v obliki betonske, k zaprisegi dvignjene desne roke. Na spodnjem delu podstavka ima pritrjeno marmorno ploščo z vklesanim napisom:

*Prebivalci Žalne in
okoliških vasi so tukaj
25. maja 1942 prisegli zvestobo
Osvobodilni fronti
ter ustanovili dve
četi Narodne zaščite.*

ZB in KS Žalna

* ob odcepu s ceste Grosuplje–Krka proti Ilovi Gori

Pobudo za postavitev obeležja je dal Krajevni odbor ZB NOV Žalna. Projektant je bil inženir Janez Lužar mlajši, avtor napisa Janez Lužar starejši, odkrili pa so jo 28. maja 1977.

Zaščitniki so zaprisegli po pripravljenem besedilu. Narodna zaščita je opravljala predvsem zaledne vojaške naloge, po potrebi pa je sodelovala s partizani v oboroženih akcijah.

Zaščitniki – kot je ljudstvo kratko poimenovalo pripadnike Narodne zaščite – iz Žalne, obeh Lok in Luč so tvorili eno četo; njen komandir je bil Franc Koščak, politični komisar pa Lojze Mencin, oba iz Žalne. V drugi četi pa so bili zaščitniki z Velikega in Malega Mlačevega, iz Zagradca pri Grosupljem ter z Lobčka in Plešivice; njen komandir je bil Anton Ahlin-Češnovarjev z Malega Mlačevega, politični komisar pa Karel Štrukelj z Lobčka.

Plešivica pri Žalni – Spominsko obeležje ustanovitvi Grosupeljske partizanske čete

Pod vasjo Plešivica pri Žalni*, ob cesti Grosuplje–Krka, je na travniku spominski kamen, posvečen ustanovitvi Grosupeljske čete. Na spomeniku – piramidalni skali, ki stoji na manjši ploščadi – je vgrajena podolžna plošča z vklesanim rdeče pobarvanim napisom:

*S tega mesta
je dne 29. 10. 1941
odšla v partizane
Grosupeljska
četa.*

ZB, 29. X. 1954

Spominsko obeležje je postavil Občinski odbor ZB NOV Grosuplje, ki je tudi avtor napisa, odkrili pa so ga 29. oktobra 1954.

Domenjenega dne se je v plešivskem gozdu zbralo osem partizanov. Štirje so bili člani Okrožnega komiteja KPS Grosuplje: sekretar komiteja Dolfe Jakhel iz Zaloga pri Ljubljani (težje ranjen na Turjaku

* 300 metrov južno od Plešivice, pod odcepom za Plešivico s ceste Grosuplje–Krka

6. januarja 1942, umrl čez dva dni), Ivan Kovač-Vanja, mehanik v tovarni »Motvoz in platno« v Grosupljem, doma iz Tržišča na Dolenjskem (padel 6. januarja 1942 na Turjaku), Janko Rode-Ilija iz Velikega Mlačevega (padel v bojih za Bosiljevo 1. julija 1944) in Radko Polič, študent iz Grosupljega. Štirje pa so bili delavci iz tovarne »Motvoz in platno«: Milan Ličen-Čort iz Kočevja (padel 23. novembra 1941 pri

Hočevju nad Krko), Jože Prijatelj-Vinetu iz Žalne (padel na Selih pri Suhorju avgusta 1943), Jože Horvat-Miško iz Šmihela pri Novem mestu (padel v bojih za Kočevje 24. oktobra 1943) in Ivan Čampelj-Brico iz Stare cerkve pri Kočevju (ujet 25. novembra 1941 na Krki). Za komandirja čete so izbrali Dolfeta Jakhla, za političnega komisarja pa Radka Poliča. V naslednjih dneh so se četi pridružili še: Jože Perme-Kekec iz Spodnje Slivnice pri Grosupljem (padel 19. decembra 1942 v Zgončah), Anton Ahlin-Ante, mesar z Malega Mlačevega (padel 3. januarja 1942 na Perovem) in France Perovšek-Franta, dijak iz Šmarja.

Četa je zaradi visokega snega obtičala v plešivskem gozdu do 2. novembra. Tako je povezava z drugimi partizanskimi enotami za akcijo v Zasavju spodletela. Nato se je četa premaknila v vas Ravni Dol nad Krko. Tu se je povezala s političnimi delavci na Krki, 7. novembra prestopila cesto Grosuplje–Krka in se do 13. novembra zadrževala v gozdnem taborišču na Ragljevki nad Znojilami. Odtod je opravila prve akcije. Kaznovala je ovaduha Antona Hrena, vratarja v tovarni »Motvoz in platno«. Zatem se je premestila na Laze nad Krko, v noči na 15. november pa v šolo na Korinj. Na Korinju je četa politično delovala med vaščani. Tu jo je odkril lovski čuvaj Janez Zaletelj-Rokajec iz Podbukovja in jo prijavil Italijanom. Ti so iz Zagradca, Dobropolja in Krke z večjim številom vojakov začeli zasledovati četo. Pred tem sta zaradi potreb četo zapustila Franc Perovšek in politični komisar Radko Polič, ki ga je zamenjal Ivan Kovač-Vanja.

Med italijanskim zasledovanjem, ki se je začelo 23. novembra, je tega dne v patrulji pri Hočevju padel Milan Ličen-Čort, Ivana Čamplja-Brica in Antona Zupančiča-Kralja pa so na Krki ujeli.

Preostanek čete se je prek Plešivice, kjer so se nekaj dni zadrževali pri Erjavčevih-Matičetovih, premestil v taborišče v Medvedici med Turjakom in Šentjurjem (Št. Jurijem). Tu so se četi priključili Jože Strah-Osip iz Žalne, Franc Sever-Franta iz Šentjurja in Ciril Skubic-Kirija iz Ponove vasi, nato pa še Franc Ferbežar-Jovo iz Šmarja in Jože Gabrijelčič-Pepi iz Spodnje Slivnice. Prisotnost partizanov na območju Šentjurja je okrepila tamkajšnjo politično aktivnost Osvobodilne fronte. Po vaseh so se vrstili sestanki, 24. decembra pa je pod vodstvom komandirja Dolfeta Jakhla četa organizirala pri žagi v Medvedici množični zbor z udeležbo kakih sedemdesetih privržencev Osvobodilne fronte. V teh dneh je četo obiskal pesnik Vladimir Pavšič-Matej Bor, Jakhlov sošolec z univerze.

25. decembra 1941 je četa odšla na Debeli hrib nad Dolami pri Polici, nedaleč od italijansko-nemške razmejitvene črte, ker je prejela ukaz, naj se vključi v Drugi Štajerski bataljon. Odondod je odšla skupina čete pod poveljstvom Janka Rodeta-Ilije 3. januarja 1942 pripraviti zasedo patrulji italijanske obmejne milice z Lipoglava na cesti pri Perovem (Grosuplje). V tem spopadu je nesrečno padel mitraljezec Anton Ahlin-Ante, od sovražnih vojakov je bil eden težko ranjen.

V noči s 6. na 7. januar 1942 je četa že v sestavi Drugega Štajerskega bataljona sodelovala pri napadu na italijansko posadko na Turjaku. Napad ni uspel, četo pa je zadel boleč udarec: padel je politični komisar Ivan Kovač-Vanja, težko ranjeni komandir čete Dolfe Jakhel pa je po dveh dneh v Medvedici umrl.

Padli borci in žrtve fašističnega nasilja iz Krajevne skupnosti Žalna

Luče

Franc BRLAN, rojen 30. novembra 1921 v Lučah, borec, padel 4. avgusta 1942 ob železniški progi pri Polju pri Višnji Gori, pokopan v Višnji Gori.

Franc HABJAN, rojen leta 1920 v Lučah, borec Gubčeve brigade, padel leta 1944 v Hrastu nad Metliko.

Maksimilijan MOČILAR, rojen 9. septembra 1909 v Lučah, interniranec, umrl 13. oktobra 1942 v taborišču na Rabu, pokopan na Rabu.

Franc PAJK, rojen 1. avgusta 1921 v Lučah, borec Cankarjeve brigade, padel 20. septembra 1944 v Sv. Križu (Gabrovki) pri Litiji.

Janez ŠEME, rojen 5. decembra 1903 v Lučah, ubit od Italijanov 16. junija 1943 v Lučah, pokopan v Žalni.

Plešivica pri Žalni

Jožefa ERJAVEC, rojena 11. novembra 1917 na Plešivici pri Žalni, aktivistka OF, ustreljena od domobrancev 3. decembra 1943 na Barju pri Škofljici, pokopana v Žalni.

Jože GRUM, rojen 27. aprila 1925 na Plešivici pri Žalni, borec Cankarjeve brigade, padel 31. oktobra 1943 na Velikih Pecah, pokopan v Žalni.

Angela MEHLE, rojena 8. julija 1913 na Plešivici pri Žalni, aktivistka OF, ustreljena od Nemcev 8. novembra 1943 na Polici, pokopana v Žalni.

Anton MEHLE, rojen 30. aprila 1923 na Plešivici pri Žalni, borec, padel 7. novembra 1943 na Matajurju, pokopan na Matajurju.

Pomniki NOB v občini Grosuplje

Jože MEHLE, rojen 9. aprila 1918 na Plešivici pri Žalni, član Gospodarske komisije Rajona OF Žalna – Račna, padel 24. junija 1944 na Velikih Vrheh.

Franc POTOČAR, rojen 5. maja 1907 na Plešivici pri Žalni, borec Cankarjeve brigade, padel 31. oktobra 1943 na Velikih Pecah, pokopan v Žalni.

Miroslav ŠTEH, rojen 24. novembra 1927 v Mali Račni, borec, padel 11. marca 1944, pokopan na Kopanju.

Velika Loka

Leopold BOŠTJANČIČ, rojen 11. oktobra 1912 v Veliki Loki, aktivist OF, ustreljen od domobrancev 2. decembra 1943 pri Grosupljem, pokopan v Višnji Gori.

Jože BRLAN, rojen 24. oktobra 1896 v Veliki Loki, borec Zapadnodolenjskega odreda, padel 15. avgusta 1942 na Velikem Korinju, pokopan v Ambrusu.

Leopold FLANDER, rojen leta 1907 v Veliki Loki, borec Zapadnodolenjskega odreda, padel julija 1942 na Lučarjevem Kalu.

Franc KASTELIC, rojen 22. junija 1920 v Veliki Loki, borec Cankarjeve brigade, padel 12. oktobra 1943 v Sv. Juriju pod Kumom (Podkum), pokopan v Višnji Gori.

Franc MEHLE, rojen 12. septembra 1909 v Veliki Loki, borec Cankarjeve brigade, ujet in obešen 3. oktobra 1943 pri Svibnem (nad Radečami).

Franc MENARD, rojen leta 1917 v Veliki Loki, borec Prešernove brigade, padel leta 1944 v Cerknem.

Ivan MOHAR, rojen 10. junija 1922 v Veliki Loki, borec Cankarjeve brigade, padel 7. novembra 1943 pri Krvavi peči, pokopan v Višnji Gori.

Janez PAJK, rojen 23. januarja 1900 v Veliki Loki, ustreljen od Nemcev 30. novembra 1943 v Veliki Loki, pokopan v Žalni.

Žalna

Franc FINK, rojen 19. januarja 1914 v Žalni, borec Dvanajste brigade, padel 14. junija 1944 na Gornjem Vrhu (pri Primskovem), pokopan na Primskovem.

Jožef FINK, rojen 6. marca 1911 v Žalni, borec II. grupe odredov, padel 31. maja 1942 na Jančah.

Damijan Vladimir GORŠIČ, rojen 30. septembra 1937 v Žalni, ubit 11. marca 1944 ob bombardiranju Žalne, pokopan v Žalni.

Terezija GORŠIČ, rojena 27. julija 1921 v Žalni, ubita 11. marca 1944 ob bombardiranju Žalne, pokopana v Žalni.

Martin JAVORNIK, rojen 13. oktobra 1925 v Žalni, borec Cankarjeve brigade, ustreljen 18. septembra 1943 na Sv. Urhu (v Ljubljani), pokopan v Žalni.

Alojzij KOŠČAK, rojen 1. marca 1922 v Žalni, borec Cankarjeve brigade, padel 16. marca 1943 pri Mačkovcu.

Anton KOŠČAK, rojen 15. avgusta 1925 v Žalni, borec Cankarjeve brigade, padel 7. oktobra 1943 v Stični, pokopan v Žalni.